

Мадинаи мунаварани зиёратига тегишли масалалар

05:00 / 19.01.2017 11923

“У Ўз Расулини ҳидоят ва ҳақ дин билан, у(дин)ни барча динлардан устун қилиш учун юборган зотдир. Аллоҳ гувоҳликка кифоя қилувчидир. Мұхаммад Аллоҳнинг Расулидир. У билан бирга бўлғанлар кофирларга шиддатли, ўзаро раҳимдилдирлар. Уларни Аллоҳдан фазл ва розилик тилаб, рукуъ ва сажда қилган ҳолларини кўурсан” (Фатҳ 28-29 оятлар).

مَوْلُكِ قَلَخْلَارِيَّخْ كَبِيْبَحْ يَلْعَادَبْ أَمَئَادْ مَلَسَوْلَصْ بَرَايْ

РАВЗАИ МУТАХХАРАНИ ЗИЁРАТ ҚИЛИШНИНГ ФАЗИЛАТИ

Ҳаждан фориғ бўлгандан кейин афзал ва саодатли амал Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг равзали мутахҳараларини зиёрат қилишдир. Бирор мусулмон Мадинаи мунавварга етиб келгандан кейин Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг равзаларини зиёрат қилмай ортига қайта олмайди. Ҳадиси шарифда Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қабрларини зиёрат қилиш қанчалар маҳбуб амал эканлиги айтилган:

Ибн Умар розияллоху анхудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Ким мени қабримни зиёрат қылса, шафоатим унга вожиб бўлади” дедилар (Шуабул иймон).

Бошқа бир ҳадиси шарифда шундай дейилган:

"جَحْنَمٌ " : مَلَسَ وَهِيَ لَعْهَلْ لَا يَلْصَمُ لَلْأَلْوَسَرَلْ أَقْبَلَ أَقْبَلَ أَمْهَنَعْ هَلْلَيْضَرَرَمْعَنْبَرَانَعْ
" يَتَأَيَّحْ يَفْ يَنَرَازْ نَمَكَنَاكَ يَتَأَفَّ وَدَعَبَ يَرْبَقَ رَازَفَ

Ибн Умар розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

**“Кимки ҳаж қилиб, вафотимдан кейин қабримни зиёрат қилса,
ҳаётлик чоғимда мени зиёрат қилган киши каби бўлади” дедилар”**
(Мишкоти шариф).

МАДИНАИ МУНАВVARАГА САФАР ҚИЛИШ

Макки мукаррамадан Мадинаи мунаварга келишда йўлда кўп бор дуруду саломлар айтиш лозим. Йўлда Масжиди ҳарамдан 16 километр узоқликда Сирф деган жойда Маймуна онамизнинг мақбаралари бўлиб, имкон бўлса, у ерга тўхтаб, тиловат қилиб, савобини бағишилаш лозим. Мадинаи мунаварга яқинлашган сари хушуъ-хузуъни зиёдалаштириб бориш лозим.

МАДИНАИ МУНАВVARAГA ЯҚИНЛАШГАН ПАЙТДА ЎҚИЛАДИГАН ДУО

Мадинаи мунаварга қараб йўлга отланилганда бутун хаёлини икки олам сарвари Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга қаратиш лозим. Мадинаи мунаварга яқинлашиб қолинганда дуруди шарифни кўпайтириб, етиб келай деганда ушбу дуони ўқилинади:

عوسو باذعلان نم انام او رانلا نم ئياقو يلوخد ملعياف كلوسن رح اذه مللبا ساحللا.

**“Аллоҳумма ҳазаа ҳараму Расулик фажъалҳу дуҳулий виқоятан
минан наар ва амаанан минал ъазааби ва суъил ҳисааб”** (Фатавои қозихон).

Маъноси: Эй, Аллоҳим! Бу Расулингни ҳарами шарифларири. Мени бу ерга киришимни дўзахдан сақланишимга зария қилгин ва азобдан, ҳисоб-китобни қаттиқлигидан омонлик қилигин.

МАДИНАИ МУНАВVARAГA КИРИШ ОДОБИ ВА ДУОСИ

Мадинаи мунаварга етиб келгандан сўнг шаҳарга киришдан олдин иложи бўлса, ғусул қилиб олиш керак. Агар ғусул қилишга шароит бўлмаса, таҳорат қилиб олиш лозим. Мадинаи мунаварга киришда янги ёки ювилган кийимларни кийиб олинади. Мадинаи мунавара одобига риоя қилишга халақит қилмайдиган уловга миниш лозим.

Икки олам сарвари Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам шаҳарларига киришда қуйидаги дуо ўқилади:

يَنْجِرْخُ أَوْقِدِصَلَحُ دُم يَنْلَحْ دَلْبَر هَلَلَاب إِلَيْهِ وَقَالَ وَلَوْحَ إِلَيْهِ لَلَّا ءَاشَ ام هَلَلَام سَبَبَ
كَتَمْحَرَ بَأْوَبَأَ يَلْحَتْفَأَ مُهَلَّلَاهِ رِيَصَنَ أَنْأَاطْلُسَ كَنْدَلَنَم يَلْلَعْ جَهْنَم
كَتَعَاطَلَهَأَوْ كَءَاءِيَلَوْأَ تَقَرَّأَمَمَلَسَوْهِ يَلْلَصَ كَلْوَسَرَةَ رَأَيَزَنَم يَنْقُزَرَأَوْ
لَوْئِسَمَرْيَخَأَيِ يَنْمَحَرَأَوْ يَلْرَفَغَأَوْ رَانَلَانَم يَنْذَقَنَأَوْ

“Бисмиллахи маа шаа Аллоҳ лаа ҳавла валаа қуввата илл биллах. Робби адхилний мудхола сидқин ва ахрижний мухрожа сидқин ва ижъал лий мин ладунка султонан насийро. Аллоҳумма ифтаҳ лий абвааба роҳматика варзуқний мин зиёрати Расулика соллаллоҳу алайҳи васаллама маа розақта авлияаака ва аҳла тоъатик. Ва инқизний минан наар. Ва иғfir лий варҳамний яаа хойра масъул” (Ғуния жадийд).

Маъноси: Аллоҳ номи или кираман. Аллоҳ хоҳлаган нарсагина бўлур. Гуноҳдан сақланишга ҳам, тоатга қувват ҳам ёлғиз Аллоҳ тарафидандир. Эй Роббим, мени кирадиган жойимга содиқлик или киритиб, чиқадиган жойимга содиқлик билан чиқаргин ва менга Ўз ҳузурингдан ёрдам берувчи қувват ато эт. Эй, Аллоҳим! Менга раҳмат эшикларингни очиб, Расулингни зиёратидан Ўзингни дўстларинг ва тоат аҳлингга берган фойдаларни ато қилгин ва мени дўзахдан халос қилгин. Мени мағфират қилигин ва менга раҳим қилгин. Эй, сўралувчи зотларнинг яхиси!

آنَسَحَ أَقْزَرَوْ رَأْرَقَهِي فَإِنْلَعْجَهُمْهَلَلَاهِ.

“Аллоҳумма ижъал ланна фийҳаа қаророн ва ризқон ҳасана” (Ғуния жадийд).

Маъноси: Эй, Аллоҳим! Бизлар учун бу шаҳардан яхши жой ва яхши ризқ ато қилгин.

МАДИНАИ МУНАВVARАНИНГ ФАЗИЛАТИ

Ер юзида афзал ва улуғ жой Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг муборак жасадлари тегиб турган ердир. Манашундай улуғ қисмат Мадинаи мунаvvара ерига тегишлидир. Ундан кейин Каъбатуллоҳ ва ҳарамдир. Ундан кейин эса, Мадинаи мунаvvара худудидир.

- مَلْسَوْهِي لَعْهَلَلَابِ لَلُوسَرَعَمْ أَنْجَرَخْ : لَأَقْهَنَأَرِبَلَأَطِيَبَأَنْبَيِلَعْ نَعْ
لَلُوسَرَلَأَقْرِصَأَقَوْيِبَأَنْبَدِعَسَلْتَنَأَكَيِتَّلَأَيْقَسَلَابَرَهَلَابَأَنْكَأَذِيَتَحْ ،

لَبْقَتْسَافَمَاقَ، أَصَوَتَمَاقَ، عُوضَوبَ يِنُوتْئَا : - مَلَسَوْهِيلَعَهِلَلاِلَصَّهَلَلا
كَمَلَهَأَلَعَادَ، كَلِيلَحَوْلَدَبَعَنَأَكَمِيَهَأَرَبَإِنِّمَهَلَلا: لَاقَمُثَ، رَبَكَمُثَ، لَبَقْلَا
فَمُهَلَّكَرَابُتَنِّأَنَهَنِيَدَمَلَلِلَهَأَلَكُوعَدَ، كُلُوسَرَوْلَدَبَعَ، دَمَحُمَانَأَوَرَهَكَرَبْلَابَ
نِيَتَكَرَبَةَكَرَبَلَعَمَ، كَمَلَهَأَلَتَكَرَابَأَمَيِلَثَمَ، مَوْعَاصَوْمَدَمَ

Али розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам билан биргаликда (Мадинадан)чиқдик. Ҳарра деган жойдаги Саъд ибн Абу Ваққосга тегишли сув бор жойга етиб келдик. Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам: “Таҳоратга сув келтиринглар” дедилар. Таҳорат қилиб бўлгач ўрниларидан туриб, қиблага юзландилар, сўнг такбир айтиб орқасидан: “Эй, Аллоҳим! Иброҳим Сени банданг ва халилинг эди. Макка аҳлига барака сўраб дуо қилди. Мен Муҳаммад банданг ва расулингман. Мадина аҳлига уларнинг муди ва соъларида Макка аҳлига берган баракангнинг икки баробарини баракасини беришлигинни сўрайман. Бир барака икки барака ўрнида бўлсин” дедилар” (Термизий ривояти).

Дилимни бир Арабий банд қилди

маккалик, мадиналик, ҳошимий, муттолибий

МАДИНАИ МУНАВВАРА ҲУРМАТИ

لَبَجَأَدَهُ «لَاقَفُدُحْهَلَعَلَطَمَلَسَوْهِيلَعَهِلَلاِلَصَّهَلَلا
هَأَورُ. » آهِيَتَبَالَنِيَبَأَمُمَرْحَأِنِّإِوَّلَمَمَرَحَمِيَهَأَرَبَإِنِّمُهَلَلاُهَبُحَنَوَأَنْبُحُي
رَأْخَبْلَا.

Анас ибн Молик розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга Уҳуд тоғи номоён бўлди. Шунда у зот:

“Ушбу тоғ бизни ва биз уни яхши қўрамиз. Эй, Аллоҳим! Иброҳим алайҳиссалом Маккани ҳарам қилди. Мен эса, Лобатайҳ (Мадинанинг икки тарафи) орасидаги жойларни ҳарам қиласман дедилар” (Бухорий ривояти).

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Иброҳим алайҳиссалом Макка аҳлига барака тилаб дуо қилганлари каби Мадина аҳлига барака тилаб дуо қилганлар.

Али розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам билан биргаликда (Мадинадан)чиқдик. Ҳарра деган жойдаги Саъд ибн Абу Ваққосга тегишли сув бор жойга етиб келдик. Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам: “Таҳоратга сув келтиринглар” дедилар. Таҳорат қилиб бўлгач ўрниларидан туриб, қиблага юзландилар, сўнг такбир айтиб орқасидан: “Эй, Аллоҳим! Иброҳим Сени банданг ва халилинг эди. Макка аҳлига барака сўраб дуо қилди. Мен Муҳаммад банданг ва расулингман. Мадина аҳлига уларнинг муди ва соъларида Макка аҳлига берган баракангнинг икки баробарини баракасини беришилигинни сўрайман. Бир барака икки барака ўрнида бўлсин” дедилар” (Термизий ривояти).

МАДИНАИ МУНАВВАРА ҳудуди

Мадинаи мунааввара икки катта тоғ орасида жойлашган бўлиб, бир томондан уҳуд тоғи иккинчи томондан Айра тоғи қуршаб олган. Баъзи ривоятларда Уҳуд тоғи ўрнига Савр тоғи дейилган. Мадинаи мунаавварада Савр деб аталган бир кичик тоғ мавжуд бўлиб, у Уҳуд тоғи этагида жойлашган. Маккаи мукаррамадаги Савр тоғи жуда катта тоғдир.

Демак, Мадинаи мунааввара худудига киргандан кейин доимо у ерда ножүя иш қилиб қўймаслик фикрида юриш лозим.

РИЁЗУЛ ЖАННАТДА ИБОДАТ ҚИЛИШ ФАЗИЛАТИ

نْيَبْ أَمْ "بَلْ أَقْ مَلْسُوْهِ يَلْعُهُ لَلْأَلْصَهُ لَلْأَلْوَسَرْ نَأْهُنَعُهُ لَلْأَيْضَرَهُ رَهُ بَأْنَعْ . يَضْوَحَهُ لَعَ يَرْبُنَمَوْهُنَجْلَهُ اَضَأَيْرَنَمُهُضَوَرَهُ يَرْبُنَمَوْهُ يَتْيَبْ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Уйим билан минбарим орасида жаннат боғларидан бир боғ бор. Минбарим эса, ҳавзи кавсарим устидадир” дедилар” (Бухорий

ривояти).

Риёзул жаннат жуда ҳам тиқилинч бўлганлиги сабабли у ерга бориш мashaқатлидир. Шу боис намоздан бир ярим соат олдин у ерга боришга ҳаракат қилиш лозим. Аксар уламолар наздида ернинг ушбу бўллаги қиёмат куни жаннатга боради.

МАСЖИДУ НАБАВИЙ (СОЛАЛЛОХУ АЛАЙХИ ВАСАЛЛАМ)ГА КИРИШ ОДОБИ

Мадинаи мунаавварага кирибок, биринчи Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)га кириш лозим. Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)га киришдан илгари бошқа бирор иш билан машғул бўлмаслик керак. Агар бирор зарурӣ иш бўлса, ундан тезроқ фориғ бўлиб, у ерга кириш лозим. Аёлларни кечки пайт киришлари афзалдир. Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)га кираётган пайтда қуйидаги дуо ўқилади:

يَلْ حَتْفَاوْ، يِبُونْذِيلْ رَفْغَا بَرْ، هَلْلَلْ وُسَرْ حَلَعْ مَالَّسْلَاوْ وَهَلْلَلْ مَسْبَبْ كَتَمَحْ رَبَّا وَبَأْ.

“Бисмиллахи вас салаату вас салаamu ъala رَبِّكَ مَنْ لَهُ كُثْرَى فَإِنَّمَا يَنْهَا الْمُنْكَرُ وَالْمُنْجَرُ” (Фуниян носик).

Маъноси: Аллоҳ номи или киришни бошлайман. Аллоҳнинг расулига соловоту саломлар бўлсин. Роббим гуноҳларимни мағфират қилгин ва мен учун раҳмат эшикларингни очгин.

Ушбу дуони ниҳоятда хокисорлик ва тазарруъ или ўқиш лозим. Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)га Жаброил алайҳиссалом эшигидан кириш афзал. У ерга киргандан кейин риёзул жаннатда икки ракъат таҳиятул масжид ўқиб, дуо қилинади. Агар масjidга кирганида жамоат намоз ўқиётган бўлса, уларга қўшилиб олади ва ушбу фарз намози таҳиятул масжид ўрнига ҳам ўтади.

РАВЗАИ МУБОРАК СОҲИБИ НАБИЙ СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ ВАСАЛЛАМГА САЛОМ АЙТИШ ОДОБИ ВА ЙЎЛ-ЙЎРИГИ

Риёзул жаннатда икки ракъат таҳиятул масжид ўқиб, дуодан фориғ бўлгандан кейин чиройли одоб или қибла томондан муборак қабр олдига бориб, тик туриб қиблага орқасини, олдини эса муборак қабрга қилиб, ихлос ва хушуъ билан чин қалдан қуйидаги лафзлар билан салом

айтилади:

أي كُيَلَعُ مَآلِسْلَا ، هَلَلَ رْيَخَ رْيَخَ أَي كُيَلَعُ مَآلِسْلَا ، هَلَلَ لُوسَرَ أَي كُيَلَعُ مَآلِسْلَا
دَيَسْ أَي كُيَلَعُ مَآلِسْلَا ، هَلَلَ بِيَبَحَ أَي كُيَلَعُ مَآلِسْلَا ، هَقْلَخَ يِمَجْ نِمَهَلَلَا َرِيَخَ
دَهَشَأَيْنِإِ ، هَلَلَ لُوسَرَ أَي ُهَتَالَرَبَ وَهَلَلَ ٰأَهَيَأَي كُيَلَعُ مَآلِسْلَا ، مَدَدَلَوَ
هَلَلَ لُوسَرَ أَي كُنَأَهَدَهَشَأَوْهَلُوسَرَوْهَدَبَعَ كُنَأَوَهَلَكَيَرَشَ الَّهَدَحَوَهَلَلَ إِلَهَلَإِ الَّهَلَإِ
آنَعُهَلَلَا كَأَرَجَفَ ، هَمَعْلَا تْفَشَكَ وَهَمَلَا تْحَصَنَ وَهَنَأَمَلَا تْيَدَأَوَهَلَأَسَرَلَا تْغَلَبَ دَقَ
كَدَبَعَ آنَدَيَسْ طَعَمُهَلَلَا وَتَمَأَنَعَ آيَبَنَى زَاجَ آمَلَضَفَأَآنَعُهَلَلَا كَأَرَاجَ ، آرَيَخَ
مَأَقَمَلَأَهَثَغَبَأَوَهَعَيَرَلَأَهَيَلَأَعَلَأَهَجَرَدَلَأَوَهَلَيَصَفَلَأَوَهَلَيَسَوَلَأَهَدَمَحُمَ كَلَوَسَرَوَ
لَلَضَفَلَأَوَذَكَنَأَحَبَسَ كُنِإِ ، لَكَدَنَعَبَرَقَمَلَأَلَزَنَمَلَأَهَلَزَنَأَوَهَتَدَعَوَهَيَدَلَأَدَوْمَحَمَلَا
مَيَطَعَلَا

“Ассалааму ъалайка яаа Расулаллоҳ, ассалааму ъалайка яаа хайра холқиллаҳ, ассалааму ъалайка яаа хияротиллаҳи мин жамиийъи холқиҳ, ассалааму ъалайка яаа ҳабибаллоҳ, ассалааму ъалайка яаа саййида валади аадам, ассалааму ъалайка айюҳан Набийи ва роҳматуллоҳи ва барокаатуҳу яаа Расулаллоҳ. Инний ашҳаду ан лаа илааҳа иллаллоҳу вахдаҳу лаа шарийкалаҳ ва аннака ъабдуҳу ва Росулуҳу ва ашҳаду аннака яаа Расулаллоҳ қад баллағтар рисаалата ва аддайтал амааната ва насаҳтал уммата ва кашафтал ғуммата фажазаакаллоҳу ъаннаа хойрон, жазаакаллоҳу ъаннаа афдола маа жаазаа набийян ъан умматиҳ. Аллоҳумма аъти саййидинаа ъабдака ва Расулака Мұхаммаданил васийлата вал фадийлата вад дарожатал олиятар рофиийъаҳ, вабъасҳул мақомал маҳмуудал лазий ваъадтаҳ, ва анзилҳул манзилал муқорроба ъиндак, иннака субҳаанака зул фадлил ъазийм” (Фатхул қодир).

Маъноси: Эй, Аллоҳнинг расули сизга саломлар бўлсин. Эй, Аллоҳнинг махлуқотларини энг яхшиси, сизга саломлар бўлсин махлуқотлар ичидан Аллоҳ танлаб олган зот, эй, Аллоҳнинг ҳабиби сизга саломлар бўлсин, эй, Одам фарзандларининг сардори сизга саломлар бўлсин, эй, Аллоҳнинг Набийси сизга саломлар ва Аллоҳнинг раҳмати ва барокати бўлсин. Эй, Аллоҳнинг расули мен ёлғиз Аллоҳ таолодан йзга илоҳ йўқ эканлигига ва Унинг шериги йўқ эканлигига ҳамда сиз Аллоҳнинг бандаси ва Унинг расули эканлигинизга гувоҳлик бераман. Эй, Аллоҳнинг расули сиз рисолатни етказдингиз, омонатни адо қилдингиз, умматга хайри ҳоҳ бўлдингиз, ғамларни кетказдингиз, Аллоҳ сизни бизни тарафимиздан ва Набийларни ўз умматлари томонидан мукофотлаганидан афзалроғи билан мукофатласин. Эй, Аллоҳим! Сайидимиз ва Сенинг банданг ҳамда расулинг Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи васалламга василани, фазилатни,

баланд ва олий даражани ато қилгин ҳамда у зотни Ўзинг ваъда қилган мақоми маҳмудга етказгин. У зотга ҳузурингдаги муқарраб манзилни ато қилгин. Шубҳасиз Сен пок ва улуғ фазл эгасидирсан.

Ушбу дуруду салом айтилгандан кейин Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг равзалари олдида тик туриб, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни васила қилиб, Аллоҳ таолодан истаклар, чиройли хотима, Аллоҳ таолони розилиги ва мағфирати сўралади. Ундан кейин Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан шафоат қилишларини сўраб, қуидаги лафзлар айтилади:

جَلَعْ مِلْسُمَ تُوْمَأْ نَأْ يَفْهَلَلِ اَكْبُلْ سَوْتَأْ وَعَافَشَلِ اَكْلُسَنْهَلْ لُوسَرَأْيِ كَتْنُسَوْ كَتْلَمْ

“Яа расулаллоҳи асъалукаш шафоата ва атавассалу илаллоҳи фий ан амута муслиман ала миллатика ва суннатика” (Фатҳул қодир).

Маъноси: Эй, Аллоҳнинг расули сиздан шафоат қилишингизни сўрайман ва мусулмон ҳолатда миллатингиз ва суннатингизга кўра вафот топишимда сизни Аллоҳ таолога васила қиласман.

ЎЗГАЛАР НОМИДАН САЛОМ ЕТКАЗИШ

Ҳаж ёки умра сафарига кетаётган кишига бирор киши: “Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга менинг номимдан салом айтинг” деса, у киши номидан қуидаги лафзлар билан салом айтилади:

لَكَبَرْ رَأَلِإِكْبُعْ فَشَتْسَيِنْ أَلْفَنْ بِرْ فَنْمَلْسِلْ لُوسَرَأْيِ كَلَعْ مَلَلْسِلْ

“Ассалому ъалайка яаа расулаллоҳи мин фулон ибн фулонин ясташфиъу бика илаа роббика фафшаъ лаҳу ва лижамиъил муслимиин” (Ғуния жадийд).

Маъноси: Фалончининг ўғли фалончидан эй, Аллоҳнинг расули сизга салом бўлсин. У сизни Роббингизга шафоатчи бўлишлигингизни сўрайди.

Бундан бошқа кўплаб узун дуолар китобларда мавжуд. Лекин, кўплаб узундан-узун дуоларни ёдлаш инсонларга қийинчилик туғдиради. Шу боис қисқа дуо келтирилди. Кимдаки, мазкур дуони ёдламаган бўлса, она тилида қандай хоҳласа ўшандай одоб ила салом беради. Мадина мунавварада турилгандага кўпроқ Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам равзаларига бориб дуруду салом айтиш ажру савобли амаллардандир.

АБУ БАКР РОЗИЯЛЛОХУ АНХУГА САЛОМ АЙТИШ

Набий соллаллоху алайҳи васалламга дуруду салом айтиб бўлгандан кейин бир зироъ (қўл) миқдорида ўнг томонга силжиб Абу Бакр розияллоху анхуга қуидаги лафзлар билан салом айтилади:

رَأْغَلَا يِفُهَيْنَ أَثَوْ، مَلَسَوْهْ يِلَعُهْ لَلَّا لِلَّوْسَرَةَ فِي لَخَ أَيْ كَيَلَعُمَالَلَّسْلَا
رَأْمُهْ نَعُهْ لَلَّا كَأَرَجَ رَقِيَّدَصَلَإِرَكَبَ أَبَأَ رَارَسَالَا لِعَهْنِيَمَ او رَافَسَالَا يِفَهْ قِيَفَرَوْ
رَيَخَمَلَسَوْهْ يِلَعُهْ لَلَّا لِلَّصَدَمَحُمَ.

“Ассалаamu ъалайка яаа холийфата расулиллаҳ соллаллоху алайҳи васаллама ва саанияту фил ғори ва рофиқаху фил асфаари ва амийнаҳу алал асрори Абаа Бакринис сиддийқ жазаакаллоху ан уммати Муҳаммади соллаллоху алайҳи васаллам хойрон” (Фатҳул қодир).

Маъноси: Эй, Аллоҳнинг расулининг халифаси, ғордаги ҳамроҳи, сафарлардаги рафиқи ва сирларига омонатдори Абу Бакр Сиддийқ розияллоху анҳу сизга саломлар бўлсин ва Аллоҳ сизни уммати Муҳаммадия тарафидан яхши мукофот ила мукофатласин.

УМАР РОЗИЯЛЛОХУ АНХУГА САЛОМ АЙТИШ

Абу Бакр розияллоху анхуга салом айтгандан кейин бир зироъ (қўл)дан кўпроқ ўнг томонга силжиб, ҳазрати Умар розияллоху анхуга қуидаги лафзлар билан салом айтилади:

مَامَا، مَالَسِيلَهْ بُهْ لَلَّا لِرَعَأَيْذَلَّا قُورَافَلَرَمُعَنِيَنَمُؤْمَلَرِيَمَأَيْ كَيَلَعُمَالَلَّسْلَا
رَأْمُهْ نَعُهْ لَلَّا كَأَرَجَ اتِيَمَوْهِيَحَ اِيَضَرَمَ نِيَمَلَسَمَلَا
رَيَخَمَلَسَوْهْ يِلَعُهْ لَلَّا لِلَّصَدَمَحُمَ.

“Ассалаamu алайка яаа амийрол муъминийн Умарол фааруук аллазий аъаззаллоху биҳил ислаама имомал муслимийн, мардиян, ҳайян ва майиттан жазаакаллоху ан уммати Муҳаммадин соллаллоху алайҳи васаллама хойрон” (Фатҳул қодир).

Маъноси: Эй, Аллоҳ у билан исломни азиз қилган, ҳаётидау вафотида Аллоҳ сиздан рози бўлган, мусулмонларнинг имоми, мўминларнинг амири, ҳақ билан ботил ўртасини ажратувчи Умар розияллоху анҳу сизга саломлар бўлсин, Аллоҳ сизни уммати Муҳаммадия томонидан яхши мукофот ила мукофатласин.

Агар равзай муборак олди тиқилинч бўлганлиги сабабли, уни олдига яқинлашишни иложи бўлмаса, Масжиди Набавий (соллаллоху алайҳи

vasallam)нинг бир жойига туриб, салом айтилади. Лекин, ушбу саломнинг фазилати Равзай муборак олдида берилган салом фазилатига етмайди. Агар Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)нинг ташқарисидан Равзай муборак қаршисидан ўтса, бироз тўхтаб салом берса ҳам бўлади. Улуғ устозларимиз аксар қабристонлар олдидан ўтиб кетаётгандарда ҳам шундай амалларни қиласидар.

НАБИЙ СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ ВАСАЛЛАМ РАВЗАИ МУБОРАКЛАРИ ОЛДИДА ТУРИБ ДУО ҚИЛИШ

Дуруду саломлардан фориғ бўлгандан кейин Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам равзалари олдига келиб, Аллоҳ таолога ҳамду сано ва Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга дуруду саломлар айтиб, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни васила қилиб қўлни кўтариб, Аллоҳ таолодан истак ва муродлар ҳамда Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни шафоталарини сўраб дуо қилинади. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни васила қилиб ота-она, яқинлар, дўстлар ва бутун мўмину мўминотлар ҳақларига дуо қилинади. Ушбу дуолар мустажоб бўладиган жойда бизларнир ҳаққимизга дуо қилсалар, биз гуноҳкорларга катта марҳамат қилган бўладилар.

ДУРУДУ САЛОМ ВА ДУОДАН КЕЙИН ЎҚИЛАДИГАН ИККИ РАКЪАТ НАМОЗ

Дуруду салом ва дуодан кейин Абу Лубоба устуни олдига келиб, икки ракъат намоз ўқиб, Аллоҳ таолодан истаклар сўралади. Ундан кейин риёзул жаннатда қанча хоҳласа ўшанча нафл намоз ўқиб, дуо қиласиди. Риёзул жаннат дуолар мақбул бўладиган жойдир. Мадинаи мунавварада истиқомат қилиб турган пайтда беш маҳал намозни жамоат билан Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)да ўқишга ҳаракат қилиш лозим. Шунингдек доимо тиловат, зикр, дуо ва нафл ибодатлар билан машғул бўлиш керак. У ерда бирор вақтни ҳам зоя кетказмаслик даркор. Кечаларини ҳам тоат-ибодатда ўтказиш керак.

РИЁЗУЛ ЖАННАТНИНГ ЕТТИ УСТУНИ

Масжиди Набавий(соллаллоҳу алайҳи васаллам)нинг қадимги бир бўлаги Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг минбарлари билан Оиша розияллоҳу анҳо хўжралари ўртасида жойлашган бўлиб, уни Риёзул жаннат дейилади. Риёзул жаннатда еттита устун бўлиб, ҳар бир устунга тилла суви югиририлган. Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)да еттита устун бошқа барча устундан фарқланиб туради. Набий

соллаллоҳу алайҳи васаллам замоналаридан бери ҳар бир етти устунга алоҳида ном ёзилган бўлиб, уларнинг тафсилоти қуидагичадир:

Ҳаннона устуни: Ҳаннона устуни хурмо дарахтидан тайёрланган.

Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)нинг минбари ясалишидан аввал Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ўша устунга суюниб хутба ва ваъз-насиҳат қиласар эдилар. Минбар битгандан кейин устунни тарк қилиб, минбарга чиқиб хутба қилганлар. Ушбу устун овоз чиқариб йиғлаганида Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам уни ўзларининг кўкси муборакларига босгандарида йиғидан тўхтаган. Хурмо устуни ҳозир кўмилиб кетган. Лекин, ҳозирги кунда унинг ўрнига бир устун барпо қилинган;

Абу Лубоба (розияллоҳу анҳу) **устуни:** Абу Лубоба розияллоҳу анҳу қадри улуғ саҳобий бўлиб, Табук ғазоти куни ушбу саҳобий томонидан қандайдир хато содир бўлганида улар ўз-ўзларини Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)ни устунига боғлаганлар ва манашу устун Абу Лубоба (соллаллоҳу алайҳи васаллам) деб машҳур бўлган. Улар Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ўzlари ечмагунларича биз уни ечмаймиз деб аҳд ичганлар. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Аллоҳ таоло томонидан менга ҳукм келмагунича уларни ечмайман” деб, айтганлар. Улар шу ҳолатда беш кун боғланиб турганлар. Ундан кейин Аллоҳ таоло уларнинг тавбасини қабул қилганлигини Ўзининг каломи Қуръони карим орқали эълон қилган. Шундан кейин Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ўзларининг муборак қўллари билан уларни ечиб юборганлар. Уларнинг тавбаси ва тавбаларини қабул бўлганлиги ҳақида “Тавба” сурасида зикр қилинган. Шу сабабли у ерда икки ракъат намоз ўқиб, тавба ва истиғфор айтиб, дуо қилиш лозим;

Вуфуд (элчилар) **устуни:** Ушбу устун олдида ташқаридан келувчи қабила элчилари ўтиришиб, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг муборак қўлларида исломни қабул қилиб, байъат қилганлар. Ушбу устун Оиша ва Фотима розияллоҳу анҳолар ҳўжралари деворига ёпишгандир;

Ҳуррас (қўриқчилар) **устуни:** Оиша розияллоҳу анҳо ҳўжралари деворига ёпишган устунга ҳуррас устуни дейилади. Ҳижрат аввалида Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг дарвозалари қўриқланар эди. Қўриқчилар эса, ўша устун олдида ўтиришар эди. Аллоҳ таоло Қуръони каримда Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни Ўзи ҳимоя қилишини эълон қилганидан кейин қўриқчилик қилишлик тугатилган;

Жибрийл алайҳиссалом устуни: Жибрийл алайҳиссалом Диҳятул Калбий суратида ваҳий олиб келганларида аксарият ҳолатда ўша устун олдига ўтирас эдилар ва ўша жойга мақоми Жибрийл алайҳиссалом ҳам дейилар эди. Ўша жойда қилинган дуолар мустажоб бўлади;

Сарийр устуни: Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам эътикоф ўтирганларида дам олишлари учун тўшак ёзиб қўйилган устунга сарийр устуни дейилади. Чунки, бу жой Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг эътикофгоҳлари бўлган. Шунинг учун бу ерда қилинган дуо мустажоб бўлади;

Оиша розияллоҳу анҳонинг устунлари: Бир бор Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Менинг масжидимда шундай жой борки, у ерда ўқилган намозларни фазилати инсонларга маълум бўлса, навбат олиш учун қуръа ташлашга тўғри келиб қолади” деганлар. Шундан кейин саҳобаи киром розияллоҳу анҳумлар ўша жойни қидиришга тушганлар. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам вафотларидан кейин Оиша розияллоҳу анҳо ўзларининг жиянлари Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳуга ўша жойни айтганлар. У ерда тавба, истиғфор, дуо ва намоз билан машғул бўлиш лозим. Шунинг учун у ерни Оиша розияллоҳу анҳо устуни дейилади ва у ерда қилинган дуолар мустажоб бўлади. Демак, мазкур жойлардан бирор жойни дуосиз тарк қилмаслик даркор.

МАСЖИДИ НАБАВИЙ (СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ ВАСАЛЛАМ)НИНГ ЭШИКЛАРИ

Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)га кириш учун бир неча эшиклар бўлиб, уларнинг қисқача тафсилоти қуида баён қилинган. Шоҳ Фаҳд таъмиридан олдин Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)да ўнта эшик бор эди. Улар қуидагилар:

1. Жибрийл алайҳиссалом эшиги;
2. Аёллар эшиги;
3. Абдулазиз эшиги;
4. Умар розияллоҳу анҳу эшиги;
5. Мажидий эшиги;
6. Усмон розияллоҳу анҳу эшиги;

7. Саъуд эшиги;
8. Абу Бакр розияллоҳу анҳу эшиги;
9. Раҳмат эшиги;
10. Салом эшиги.

Жануб тарафда қибла жойлашган бўлиб, у томонда эшик йўқ.

МАШРИҚ ТОМОНДАГИ УЧ ДАРВОЗА

Машриқ томонда уч дарвоза бўлиб, уларга боби Жибрийл алайҳиссалом, боби Нисоъ ва боби Абдулазиз дейилади. Улардан аввалги иккитаси қадиймийдир. Боби Абдулазиз эса, Саудия ҳукумати томонидан қурилгандир. Муборак равзага яқин жойда жойлашган дарвоза боби Жибрий алайҳиссалом дарвозасидир. У дарвозадан киришда чап тарафда Фотима розияллоҳу анҳонинг ҳўжраси жойлашган. Ўнг томонда эса, асҳоби суффанинг турар жойи бўлган. Чап тарафдаги Фотима розияллоҳу анҳонинг ҳўжралари тугаган жойдан Риёзул жаннатнинг бир ҳиссаси бошланади. Жибрийл алайҳиссалом аксарият ҳолатда ўша тарвозадан ташриф буюрар эдилар. Ундан кейин боби Нисо, сўнг боби Абдулазиз келади.

ШИМОЛ ТОМОНДАГИ УЧ ДАРВОЗА

Шимол томондан Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)га киришда уч дарвозага дуч келинади. Улар: боби Умар (розияллоҳу анҳу), боби Мажийдий ва боби Усмон (розияллоҳу анҳу) кабилар. Ўртада боби Мажийдий, чап томонда Умар (розияллоҳу анҳу), ўнг томонда Усмон (розияллоҳу анҳу)ни эшиклари мавжуд.

МАҒРИБ ТОМОНДАГИ ТЎРТ ДАРВОЗА

Мағриб томонда тўртта дарвоза жойлашган бўлиб, улардан шимолий мағриб томонда жойлашган биринчи эшик боби Саъуд, сўнг боби Абу Бакр (розияллоҳу анҳу), сўнг боби Раҳмат, сўнг боби Саломдир. Салом эшиги Жибрил (алайҳиссалом) дарвозаси рўбарасида жойлашган. Ушбу ўн дарвозалар ичидан Жибрил (алайҳиссалом) эшигидан кириш зиёда афзалдир.

Фойда: Мазкур дарвозалардан бирортаси жануб, яъни қибла томонда жойлашмаган. Туркия ҳукумати таъмирлагандан кейин Саъудия ҳукумати

үнг ва чап тарафга, яъни мағриб ва машриқ томонга икки дарвозани қўшган. Улардан бири Салом бобининг мағриб томонига, иккинчиси Жибрил (алайҳиссалом) бобининг машриқ томонига қурилган. У икки дарвоза ҳам жуда каттадир. Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)нинг янги биноаси эскисига нисбатан бироз орқага силжитиб қурилган.

ЖАННАТИ БАҚИЙЬ

Бақиийъ қабристони Мадинаи мунаавварада жойлашган кенг қабристон бўлиб, у ерга минглаб саҳобий розияллоҳу анҳумлар, тобиин ва авлиёлар дафн этилган. Ушбу қабристон Масжиди Набавий (розияллоҳу анҳу)нинг қибла томонида жанубий машриқ томонда жойлашган. Дастлаб, Масжиди Набавий (розияллоҳу анҳу) билан Бақиийъ қабристони орасида ҳеч қандай тўсик бўлмаган. Ушбу қабристонга Пайғамбаримиз sollalлоҳу алайҳи васалламнинг тўққизта аёллари, яъни оналаримиз дафн этилганлар. Улар қуидагилар:

1. Уммул мўминийн Оиша розияллоҳу анҳо;
2. Уммул мўминийн Ҳафса розияллоҳу анҳо;
3. Уммул мўминийн Савда розияллоҳу анҳо;
4. Уммул мўминийн Зайнаб бинти Жаҳш розияллоҳу анҳо;
5. Уммул мўминийн Зайнаб бинти Хузайма розияллоҳу анҳо;
6. Уммул мўминийн Умму Салама розияллоҳу анҳо;
7. Уммул мўминийн Жувайрия розияллоҳу анҳо;
8. Уммул мўминийн Умми Ҳабиба розияллоҳу анҳо;
9. Уммул мўминийн София розияллоҳу анҳолардир.

Набий sollalлоҳу алайҳи васалламнинг завжай мутаҳҳароларидан Хадижай Кубро розияллоҳу анҳо Маккаи мукаррамадаги Жаннатул муъалло қабристонига дафн этилганлар. Уммул мўминийн Маймуна розияллоҳу анҳонинг қабрлари Сирф деган жойдадир. Ушбу жой Масижиди ҳарамдан ўн олти километр узоқликда, Мадинаи мунааввара йўлида жойлашган. Ушбу масофани узунлиги Масжиди ҳарамдан Жаннати муалло йўли орқали Масжиди Оиша (розияллоҳу анҳо)гачадир.

Бақийъ қабристонида Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Фотимаи Заҳро, Руқайя, Зайнаб, Умму Кулсум, Иброҳим розияллоҳу анҳумлар дағн эитлганлар. Набиралари Ҳасан ибн Алий розияллоҳу анҳунинг қабрлари ҳам Бақийъда жойлашган. Зайнул Обидийн розияллоҳу анҳу ва Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг амакилари Аббос розияллоҳу анҳунинг қабрлари ҳам шу ерда жойлашган. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўғиллари Қосим ва Абдуллоҳ розияллоҳу анҳуларнинг қабрлари Жаннатил муъаллодадир. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг аммалари София бинти Абдулмуттолиб, Отика бинти Абдулмуттолиб розияллоҳу анҳолар ва амакиваччалари Абу Суфён ибн Ҳорис ибн Абдулмуттолиб розияллоҳу анҳу ва сут оналари Ҳалима розияллоҳу анҳонинг қабрлари Бақийъда жойлашган. Шунингдек, Усмон зин нурайн, Абу Саъид Худрий, Абдураҳмон ибн Авф, Саъд ибн Абу Ваққос, Асад ибн Зурора, Усмон ибн Мазъун, Анас ибн Молик розияллоҳу анҳумлар, Али розияллоҳу анҳунинг оналари Фотима бинти Асад розияллоҳу анҳонинг қабрлари ҳам Бақийдадир. Имом Молик раҳматуллоҳи алайҳнинг қабрлари ҳам айни шу жойдадир. Ушбу қабристондаги энг кўркам мақбара Усмон розияллоҳу анҳунинг қабрларидир. Усмон розияллоҳу анҳунинг қабрлари Бақийъ дарвозасидан кирилгандан кейин икки юз қадам узоқликда жойлашган. У ердан юз қадам узоқликда, яъни девор олдида Абу Саъид Худрий, Фотима бинти Асад розияллоҳу анҳуларни қабрлари жойлашган.

ЖАННАТИ БАҚИЙЪНИНГ ФАЗИЛАТИ

Бақийъ қабристони дунёдаги барча қабристонлардан мақоми улуғ ҳисобланади.

عَلَيْكُمْ سَلَامٌ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَّهُ -
أَوْبُتُ عَلَى مَوْمَيْنَ نَمِيلٍ فَشَأْنِي دَمْلَابَتُمْ يَنْعَطْتُسْ نَمِيْنَ.
Латин тарзига:

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Кимки Мадинада вафот эта олса, унда вафот этсин. Чунки, унда вафот этган кишини шафоат қиласман” дедилар” (Термизий ривояти).

Баъзи китобларда Бақийъ қабристонига дағн этилганлар доимо қабр азобидан эминда бўладилар, деб ёзилган.

ЖАННАТИ БАҚИЙЪНИ ЗИЁРАТ ҚИЛИШ

Хожи ва умра қилувчилар сафарлари давомида Мадинаи мунавварани зиёрат қилиш баҳтига мұяссар бўладилар. Зиёрат асносида албатта Бақийъ қабристонини ҳам зиёрат қилиш учун вақт ажратишга ҳаракат қилиш лозим. Бундай имкониятни қўлдан бой бермаслик лозим. Агар имкони бўлса, ҳар куни ёки бир ҳафтада бир марта зиёрат қилиш лозим. Жумъа кунида зиёрат қилиш эса, жуда яхшидир.

БАҚИЙЪ АҲЛИГА САЛОМ АЙТИШ

Бақийъ қабристони ҳар доим ҳам очик бўлмайди. Жаноза вақтида эса очик бўлади. Одатда аср намозидан кейин жаноза билан у ерга кириш осон бўлади. Шунинг учун у ерга кириш вақтини интизорлик билан кутиб туриш лозим. У ерга кириб, Бақийъ аҳлига қуидаги лафзлар билан салом берилади:

نُوقْحَالْ مُكْبَّلَ لَا ءاَشْ نِإِنْ أَوَّنَ يَنْمُؤْمِنْ وَقَرَادْ مُكْبَّلَ عُمَالَسْ لَا.

“Ассалаamu алайкуm доро қовмим мұъминийн вa иннаа иn шaa Аллоҳу бикум лааҳиқуун” (Абу Довуд ривояти).

Маъноси: Эй, мўминлар қавминининг ховлиси сизларга салом бўлсин. Ин шаа Аллоҳ бизлар ҳам сизларга қўшилгувчимиз.

مَلَوْ اَنْ رَفَعَ اَمْ لَلَّا دَقْرَغَ اَعْيَقَبَلَ اَلْهَالَ رَفَعَ اَمْ لَلَّا.

“Аллоҳумма иғfir ли аҳлил Бақийъил ғарқоди. Аллоҳумма иғfir ланаа вa лаҳум”.

Маъноси: Эй, Аллоҳим! Бақийъ аҳлини мағфират қилгин. Эй, Аллоҳим бизларни уларни мағфират қилгин.

Умумий салом бергандан кейин қайси улуғларга алоҳида аломат қўйилган бўлса, уларга алоҳида салом айтилади.

УСМОН ЗИННУРАЙН РОЗИЯЛЛОҲУ АНҲУГА САЛОМ АЙТИШ

Бақийъ қабристонида Усмон розияллоҳу анҳунинг қабрлари алоҳида ажралиб туради. Ушбу қабр олдига келиб, қуидаги лафзлар билан салом берилади:

نِيْدَشَارَلَ اَفَلَخَ لَا ثَلَاثَ اِيْ كَيْلَعَ مَالَسَلَ اَنِيْمَلَسَمَلَ اَمَامَ اِيْ كَيْلَعَ مَالَسَلَ
نِيْعَلَوْ دَقَنَلَابَ ۃَرَسَعَلَ اَشِيجَ زَهَجَمَ اِيْ كَيْلَعَ مَالَسَلَ اَنِيْرَوَنَلَ اَذَ اِيْ كَيْلَعَ مَالَسَلَ
نِيْتَفَدَلَ اَنِيْبَ نَارَقَلَ اَعْمَاجَ اِيْ كَيْلَعَ مَالَسَلَ اَنِيْتَرَجَهَلَ اَبَحَاصَ اِيْ كَيْلَعَ مَالَسَلَ

كىلع مالسلارادلا دىهش اي كىلع مالسلارادكالا ىلع روبص اي كىلع مالسلا
هـتاكربو هـللا ـمـحـروـهـ.

“Ассаламу алайка я имамал муслимийн, ассаламул алайка я солисал хулафаар рошидийн, ассаламу алайка я зан нурайни, ассаламу алайка я мужаҳиза жайшал усрати бин нақди вал айни, ассаламу алайка я соҳибал ҳижратайн, ассаламу алайка я жомиал Қуръон байна даффатайни, ассаламу алайка я собуру алал акдаар, ассаламу алайка я шаҳийдад даар, ассаламу алайка ва раҳматуллоҳи ва баракатух” (Ғуния жадийд).

Маъноси: Эй, мусулмонлар имоми, эй хулафои рошидинларнинг учинчиси, эй икки нур соҳиби, эй, Табук ғазоти аскарларини таъминотчиси, эй икки ҳижрат соҳиби, эй Қуръонни китоб шаклида жамлаган, эй, машаққатларга сабр қилган, эй ховлисида шаҳид бўлган зот сизга саломлар ва Аллоҳнинг раҳмати ҳамда баракоти бўлсин.

БАҚИЙЪ АҲЛИГА САВОБ ЙЎЛЛАШ

Усмон розияллоҳу анҳуга салом айтиб бўлгач, “Фотиҳа”, “Бақара” сурасининг аввалидан “муфлиҳун”гача, “Оятал курсий”, “Аманар расул”, “Ясин”, “Мулк”, “Қадр”, “Такаасур”, “Қурайш” ва “Ихлос” сурасини уч мартадан ўн бир мартағача қанчасига қодир бўлса, ўшанча ўқиб, Бақийъ аҳлига ва барча мўмину мўминотларга савобини бағишлайди. Агар юқоридаги сураларни ўқишига қодир бўлмаса, ўзи билган суралардан ўқиб, савобини бағишлайди.

ҲАМЗА РОЗИЯЛЛОҲУ АНҲУ ВА УҲУД ШАҲИДЛАРИНИ ЗИЁРАТ ҚИЛИШ

Масжиди Набавий (соллаллоҳу алайҳи васаллам)дан беш ёки олти километр узоқликда машҳур Уҳуд тоғи жойлашган. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ушбу тоғ ҳақида такрор-такрор шундай деганлар:

لَبَّاجَ أَذْهَلَ أَقْفَدْ حُجُّهَ لَعَلَّ طَمْلَسَ وَيَلِعَ بَنَلَّا نَأْلَى كَلَامَنْ بَسَنَّ نَعْرَى رَأْخُبَلْ أَوَرْ... بَحْنَ وَأَنْبَحْ يَرْ.

Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Уҳудга назарлари тушганида:

“Ушбу тоғ бизни яхши кўради ва биз уни ҳам яхши кўрамиз...”
(Бухорий ривояти).

Ушбу тоғда ҳижрий иккинчи йили машхур воқеа, яъни Уҳуд жангиги бўлиб ўтган. Жангда етмишта саҳобий шаҳид бўлган. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг икки тишлари ҳам шу жангда синиб тушган. Таналарининг бир неча жойларига камон ўқлари сайилган. Тоғ этагида бир қоя бўлиб, ўша қоядан Талҳа розияллоҳу анхунинг елкаларига муборак оёқларини қўйиб юқорига чиқиб, саҳобалар ва кофирларни ҳолатини кузатиб турганлар. Ҳозирда ҳам ушбу қоя мавжуд.

Ухуд тоғи этагида теккис жой бўлиб, у ерда Ҳамза розияллоҳу анҳу ва қолган Ухуд шаҳидларини қабрлари жойлашган. Ушбу жойни тўрт томондан девор билан ўраб қўйилган. Лекин, паст девор устидан қабрлар кўзга ташланиб туради.

Мадинаи мунаавварада турган пайтда Уҳуд шаҳидлари зиёратига ҳам бориб келиш лозим. Чунки, бу улкан ажру савобга сабаб бўлади.

УХУД ТОГИ ДАРАХТИНИНГ ФАЗИЛАТИ

Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

“Қачон Уҳуд тоғига борсаларинг, унинг дараҳтидан озгина енглар” деганлар”. Шу боис Уҳуд тоғидаги дараҳт ёки шунга ўхшаш ўсимликлардан бироз ейиш мустаҳабдир.

МАСЖИДИ НАБАВИЙ (СОЛЛАЛЛОХУ АЛАЙХИ ВАСАЛЛАМ)ДА ҮҚИЛГАН ҚИРИҚ НАМОЗ

Набий соллаллоху алайҳи васаллам масжидларида ўқилган намоз бошқа масжидларда ўқилган намозлардан эллик минг даража савоби улуғ бўлиши қуйидаги ҳадиси шарифда баён этилган:

مَلْسُونْ هِيلْعْ هِلْلَا هِلْلَوْسْرْ لَاقْ : لَاقْ هَنَعْ هَلْلَهِ يَضَرْ كَلَامْ نَبْ سَنْ نَعْ
 نَيْرُشْعَ وَسَمَخْ بَلْئَأَبْ قَلْلَدْجَسَمْ يَفْ هُتَالَصَ وَهَالَصَبَوْتَيَبْ يَفْ لُجَرْلَهَالَصَ :
 يَفْ هُتَالَصَ وَهَالَصَهَأَمْسَمَخْ بَهِيَفْ عَمَجْيَيِّ دَلْلَدْجَسَمَلَا يَفْ هُتَالَصَ وَهَالَصَ
 فَلْأَنِي سَمَخْ بَأَدَهِ يَدْجَسَمْ يَفْ هُتَالَصَ وَهَالَصَفَلْأَنِي سَمَخْ بَهَصْقَأَلْلَدْجَسَمَلَا
 هَالَصَفَلْأَهَأَمْبَمَأَحْلَلْدْجَسَمَلَا يَفْ هُتَالَصَ وَهَالَصَ

Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Кишини уйидаги намози бир намозга баробардир. Қабила масжидидаги намози йигирма беш намозга баробардир ва жомеъ

масжидидаги бир намози беш юз намозга тенгдир. Масжидул ақсодаги бир намози эллик минг намозга тенгдир. Мени масжидимдаги бир намози эллик минг намозга баробардир. Масжидул ҳаромдаги бир намози юз минг намозга тенгдир” дедилар” (Иbn Можа ривояти).

Набий соллаллоху алайҳи васаллам масжидларида узулуksиз қириқ маҳал намоз ўқиш улкан ажру савобларга сабаб бўлади. Бу ҳақда ҳадиси шарифда шундай дейилган:

نَمْ هَلَاقُهُنَّا ، مَلْسُوْهِيلْعُهُلَلا هِلْصِيْبُنْلِإِنَعُهُنَعُهُلَلِإِيْضَرِكُلَامِنْبِسَنْأُهُنَعُ
هِرَآنِلِإِنَمْهَاءَأَرْبُهَلْتَبُتُكْهُةَالَّصُهُتُوْفَيِإِلَهُةَالَّصَنِيْعَبَرَأِيْدِجَسَمِيْفِيَلَصِ
هِقَافِنِلِإِنَمَهَئَرَبِوْهِبَأَذْغَلِإِنَمْهَأَلَاجَنَوْ

Анас ибн Молик розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Ким мени масжидимда қириқ (маҳал) намоз үқиб, бирор намозни қолдирмаса, унга дўзахдан сақланиш, азобдан најот ва нифоқдан эминлик ёзилинади” дедилар” (Имом Аҳмад ривояти).

ҚУБО МАСЖИДИННИ ЗИЁРАТ ҚИЛИШ ВА У ЕРДА НАМОЗ ҮКИШ

Масжиди Қубони қурилишида Набий соллаллоху алайҳи васаллам шахсан ўзлари иштирок этганлар ва муборак қўллари билан тошини қўйганар. Ҳижратдан кейин илк қурилган масжид Қубо масжиди ҳисобланади. Ушбу масжид борасида Куръони каримда шундай марҳамат қилинади:

يَوْقُتْلَا يَلْعَسْسَأِ دِجْسَمَل

“Албатта, биринчи кундан тақво асосида қурилған масжид” (Тавба 108 оят).

Хозирги кунда Қубо масжиди йўл бўйидаги кенг майдонда жойлашган. қилинган. Масжиди Набавийдан уч ёки тўрт километр узоқликда жойлашган.

دِجْسَم يَتْأَيِّمُ لَسَوْهَيَلَعْ هَلَلَا يَلَصْ يَبَنَلَانَاكَلَاقْ أَمْهَنَعْ هَلَلَا يَضَرَّ رَمْعَنْ بَأْنَعْ
أَبَكَأَرَوَأَيِّشَأَمْتَبَسْ لُكَءَابُقَ.

Умар розияллоху анҳумодан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоху алайҳи васаллам ҳар шанба Қубо масжидига гоҳида үловда, гоҳида пиёда келиб турар эдилар” (Бухорий ривояти).

مَلَس و هِيلَع هِيلَع هِيلَص هِيلَل اُلْوَسَرَل آق : لَاقُهْنَع هُلْلَي ضَرَفِينَح نْبَلْهَس نَع
لَدَع كَلَذ نَاكِتَاعَكَرَع بَرَأ هِيفَع كَرَف، ءاءَبُقَدْجَسَم ءاجَمُث، هَءَوْضُونَسْحَأْفَأَضَوَت نَم
ءَةَرْمَع

Саҳл ибн Ҳунайф розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Ким яхшилаб таҳорат олиб, сўнг Қубо масжидига келса ва унда тўрт ракъат намоз ўқиса, шу у учун умранинг баробари бўлади” дедилар (Муъжами қабиийр).

Зиёрат асносида имкони бўлса, ҳар ҳафта у ерга бориб намоз ўқиб туришга ҳаракат қилиш керак. Қубода Арийс қудуғи ҳам жойлашган бўлиб, ушбу қудуқقا Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг узуклари Усмон розияллоҳу анхунинг қўлларидан тушиб кетиб, ҳозиргача топилмаган.

ИККИ ҚИБЛА МАСЖИДИ ВА ОЛТИТА МАСЖИД

Қиблатайн масжиди ва олти масжид ҳақида атамалар изоҳида танишиб чиқдик.

ЖУМЪА МАСЖИДИ

Масжиди Набавийдан Қубо томонга кетишда йўлда машриқ томонда Зонуно водийсида Набий соллаллоҳу алайҳи васааллам замоналарида бани Солим қабиласи истиқомат қилган. Ўша вақтда ушбу қабила учун Жумъя масжиди барпо қилинганди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам илк бор жумъя намозини ушбу масжидда ўқиганлар. Шунинг учун ҳам Жумъя масжиди деб аталади. Ушбу ерда қилинганди дуолар мустажоб бўлади. Шу боис у ерда икки ракъат намоз ўқиб Аллоҳ таолодан муродларни сўраш лозим.

ИЖОБА МАСЖИДИ

Набий соллаллоху алайҳи васаллам узоқ намоз ўқиб, учта нарсани сўраб
дую қилган жойлари ушбу жой бўлади.

ُةَالَّصَّ آَهَنِإِ لَاق ، آَهَدُوجْسَ وَآَهَعُوكْرَو آَهَمَآيِقَ تَلَطَّأَةَالَّصَّ تْبَلَصَ دَقَل ، هَلَلَلَوْسَرَ آَيِ
، َدَحَأَو يَنَعَىَوَزَوْنِيَتَنْثَا يَنَأَطْعَأَفَ ، آَثَالَثَ يَبَرُّتَلَأَسَ يَنَأَو َةَبَهَرَوَةَبَعَرَ
اَلَنَأَ : ُهَتَلَأَسَو ، آَهَيَنَأَطْعَأَفَ ، َدَعَاجَمَمُهَكَلَهُيَفَةَنَسَمُهَيَلَعَطَلَسُيَالَنَأَ : ُهَتَلَأَسَ
مُهَنْيِبَمُهَسَأَبَلَغَجَيَالَنَأَ : ُهَتَلَأَسَو ، آَهَيَنَأَطْعَأَفَمُهَرْيَعَنَمَأُودَعَمُهَيَلَعَطَلَسُيَ
آَهَيَنَعَنَمَفَ

Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

**“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам намоз ўқидилар ва
намозларида унинг қиёми, рукуси ва саждасини узун қилдилар.
Намозларини тугатгач: “Мен:**

**“Эй, Аллоҳнинг расули! Қиёми, рукуси ва саждаси узун намоз
ўқидингиз-а?” дедим. У зот:**

**“Бу рағбат, умид ва қўрқинч енамозидир. Мен роббимдан уч
нарсани сўрадими. У зот менга иккисини бериб, бирини мендан ман
қилди. Мен Аллоҳ таолодан умматимга қаҳатчилик етказиб, уларни
оч ҳолларида ҳалок қилмаслигини сўрадим. Сўраганимни берди.
Уларни устидан ўзга душманларни сulton қилмаслигини сўрадим.
Сўраганимни берди. Уларнинг зарари ўз ораларидан бўлмаслигини
сўрадим. Буни Аллоҳ мендан ман қилди” дедилар” (Итҳофул хияра).**

Ҳозирга келиб, ўша жой ўрнига бир масжид барпо қилинган. Унга
“Масжиди ижоба” дейилади. Ушбу масжид Бақийъ қабристонининг шимол
томонидан блиб, Самон боғи олдида жойлашган. У ерга келиб, икки ракъат
намоз ўқиб дуо қилиш мустаҳабдир.

УБАЙ ИБН КАЪБ РОЗИЯЛЛОҲУ АНҲУ МАСЖИДИ

Жаннатул Бақийъга туташган ҳолатда Убай ибн Каъб розияллоҳу анҳунинг
уйлари бўлган. Кўпинча Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам у ерга ташриф
бюриб намоз ўқиб дуо қиласар эдилар. Айни ўша жойга Масжиди Убай ибн
Каъб номли масжид барпо қилинган. У ерда қилинган дуолар ҳам мақбул
бўлади. Ҳозирга келиб, ушбу масжид Бақийънинг ичига кириб кетган.

МАДИНАИ МУНАВВАРАДАН ҚАЙТИШ ОДОБИ

Мадинаи мунавварадан қайтишни ирода қилган пайтда Риёзул жаннат ёки
Масжиди Набавийнинг бирор жойида икки ракъат нафл намоз ўқиб, Набий
соллаллоҳу алайҳи васалламга солавоту саломлар айтиб, аввалгидагидек
дуруду салом айтиб, икки қўлинини кўтариб: “Сафаримни осон қилгин. Мени

саломат, тинч ҳолатда ахли аёлимга етиб боришимини таминлагин. Икки дунё офатларидан асрагин. Ҳажимни ва зиёратимни мақбул қилгин. Қайта-қайта Мадинаи мунаавварага ҳозир бўлишимни насиб қилгин. Ушбу сафаримни охирги сафар қилиб қўймагин” деб дуо қиласди. Агар қуйидаги мавзу остида келган дуони ёдалаган бўлса, дуо қилиш асносида уни ўқийди.

МАДИНАИ МУНАВВАРАДАН ҚАЙТИШДА ЎҚИЛАДИГАН ДУО

Агар қуйидаги дуони ёдлаган бўлса, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам равзали олдига келган пайтда уни ўқийди:

هـيـلـاـ دـوـعـلـاـ يـلـ رـسـيـ وـ مـرـحـ وـ دـجـسـمـ وـ كـيـبـنـبـ دـهـعـلـاـ رـخـ آـدـهـ لـعـجـتـ الـ مـلـلـاـ
انـلـهـاـ ىـلـاـ انـدـرـوـ ٰرـخـالـ اوـ اـيـنـدـلـاـ يـفـ ئـيـفـاعـلـ اوـ وـفـعـلـاـ يـنـقـزـرـاـوـ هـيـدـلـ فـوـكـعـلـ اوـ
نـيـمـحـارـلـاـ مـحـراـ ايـ كـتـمـحـرـبـ نـيـنـمـآـ نـيـمـنـاـغـ نـيـمـلـاـسـ.

“Аллоҳумма лаа тажъال ҳаза аахирал аҳди бинабийика ва масжиди ва ҳарамиҳи ва яssирli ал-авda илайҳи ва укуфа ладайҳи варзуқний ал афва вал оғията фид дуня вал аахиро ва руддана ила аҳлина солимийна, ғонимийна, оминийна бираҳматика я арҳамар роҳимийн” (Ғуния жадийд).

Маъноси: Эй, Аллоҳим Набийинг ва масжиди ва ҳарамининг зиёратига бўлган бу сафарларимни охиргиси қилмагин. Бу ерга қайтиб келишлигим, у зотнинг ҳузурида туришлигимни менга осон қилгин. Эй, Мехрибонлар меҳрибони дунё ва охиратда афвингни ва оғиятни сўрайман ҳамда ўз аҳлимизга саломат, ажри савобга эга бўлган ҳолда қайтаришлигингни сўраймиз.

Шундан кейин нихоятда ҳасрат ва надомат ила Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам диёридан қайтади.

МАДИНАИ МУНАВVARA ХУРМОЛАРИДАН ЎЗ ВАТАНИГА ОЛИБ КЕТИШ

Мадинаи мунаавварадан қайтишда Мадина хурмоларидан ўзи билан олишга эътибор бериш керак. Ҳадиси шарифларда Мадинаи мунаавваранинг хурмолари жуда фазилатга эга эканлиги баён этилган.

لـأـقـ مـلـسـ وـ هـيـلـعـ هـلـلـاـ يـلـصـ لـلـلـوـسـرـنـ أـنـعـ لـلـلـصـرـصـأـقـ وـ يـبـأـنـبـ دـعـسـ نـعـ
ـيـسـمـمـيـ يـيـتـحـ مـسـ هـرـضـيـ مـلـ حـبـصـيـ نـيـحـ آـهـيـ تـبـالـ نـيـبـ آـمـمـتـأـرـمـتـعـبـسـ لـلـكـ أـنـمـ «ـ».

Саъд ибн Абу Вакқос розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Ким тонгда Лобатайх (Уҳуд ва Айр тоғлари) орасидаги жойдан еттика хурмо еса, то кеч киргунича заҳар унга таъсир қилмайди” деганлар (Имом Муслим ривояти).

Шу боис ҳожилар ўз ватанлариға қайтиб кетаётганларида ўзлари билан Мадина хурмоларидан олиб, зиёратчиларни у билан силаса, хайру баракага сабаб бўалди. Буларнинг барчаси улуғларимиздан событ бўлган.

ЎЗ ВАТАНИГА ЯҚИН ҚОЛГАНДА ҮҚИЛАДИГАН ДУО

Хожи ёки умра қилувчи ватанига яқин қолганда ушбу дуони ўқийди:

ـَمَرَّةٌ وَهُدْبَعٌ رَصَنُوْهُدْبَعٌ هُلْلَـِقَدَصَـِنُوْدَمَـاـحَـأَنَّـبَـرَلَـنُوْدَبَـأَعَـنُوْبَـئَـاتَـنُوْبَـيَـآـهَـلَـلَـاـمَـسَـبَـ

**“Бисмиллаң ааибуна, тааибуна, обидуна лироббинаа ҳамидуна,
содақаллоху ваъдаҳу ва насора аҳдаҳу ва ҳазамал аҳзааба ваҳдаҳу”**
(Имом мұслим ривояти).

Маъноси: Аллоҳ номи ила сафардан қайтмоқдамиз. Бизлар қайтгувчилармиз, тавба қилгувчилармиз, ибодат қилгувчилармиз, Роббимизга ҳамд айтгувчилармиз. Аллоҳ Ўз ваъдасини рўёбга чиқарди, бандасига нусрат берди. Кофиirlарни ёлғиз Ўзи мағлуб қилди.

ҲОЖИНИ КУТИБ ОЛИШ

Хожилар ватанларига қайтиб келгандардан кейин зиёратчилар улар билан салом алик қилиб, құл беріб күришиб, улардан ўзларини ҳақларига дуо оладилар. Чунки, ҳожиларни қылған дуолари мақбулдир.

جَاهْلَلْ رَفْغَا مُهَلْلَا : - مَلْس وَهِيلْع هَلْلَا يَلْصَهْلَلْ لَأَقَهْلَلْ لَأَقَهْلَلْ رَهْ بَهْلَلْ نَعْ جَاهْلَلْ رَفْغَا مُهَلْلَا .

Абу Ҳурайра розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Эй, Аллоҳим! Ҳаж қилгувчини ва ҳаж қилгувчи ҳаққига истиғфор айтганни ҳам мағфират қилгин” дедилар” (Байҳақий ривояти).

Хожиларни сафарга жүнатаётган пайтда издиҳом уюштириш ёки қандайдир базм уюштириш қайтарилган ишлардандир.

ҲОЖИЛАРНИНГ ЧАҚИРИГИ

Ҳожилар сафарга кетишларидан олдин ёки сафардан қайтганларидан кейин бирор издиҳом ташкиллаштиришлари Набий соллаллоҳу алайхи васаллам ва саҳобаи киромлар ҳамда тобиин, мужтаҳид имомлардан событ бўлмаган ишлардандир. Ҳаж улкан ибодат бўлгани боис уни турли риё ишлардан сақлаш лозим. Ҳожиларни издиҳом уюштиришлари эса, риёкорлик ва ҳажларни бекор бўлиб қолишига сабаб бўлиб қолиши мумкин. Шунинг учун бундай издиҳомларни тарк қилиш лозим. Чунки, дунё орзу ҳаваслари деб, улкан ибодатни йўққа чиқармаслик керак.

لېقىت مەللا الىص او ۋەركب ھەللا ناھبسو ارىيىڭ ھەل دەمھەل او ارىيىڭ رېب گا ھەللا
انقفو مەللا مېحەللا باوەتلا تنا كىندا انېلىع بىت و مېلىعلا عېمىسىلا تنا كىندا انم
لە يىف ۋەرم دەعب ۋەرم دەعەللا انقزراو ئىضرىت و بەخت امك كەسەنەملا ئادال
مەلس و ھەل آو دەمەج مانالۇمۇ اندىيىس ۋېرېپلا رېيىخ ئىلەع ئىلەع ئىلص و ئەنس
ارىيىڭ ارىيىڭ امىيەلسەت.